

ШІСТДЕСЯТИРІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ С.Я. ОЛЬГОВСЬКОГО

З 1998 р. кафедру історії України та музеєзнавства Київського національного університету культури і мистецтва (КНУКіМ) очолює професор Сергій Якович Ольговський.

5 січня 2012 р. виповнилося 60 років з дня народження Сергія Яковича. Він народився в 1952 р. в Чернігові у родині службовця. З 1969 до 1973 р. С.Я. Ольговський навчається на історичному факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя. Сергій Якович завжди захоплювався археологією. Перша археологічна практика, яку він отримав, відбулася в експедиції під керівництвом К.М. Гупало в Києві на Подолі, де на Контрактовій площі вздовж траси будівництва Київського метрополітену велися розкопки. Добре збережений зруб, паркан із дерев'яних дошок, глиняна піч, численні побутові речі. На десятиметровій глибині була відкрита давньоруська садиба. На той час подібні знахідки були виявлені тільки у Новгороді (сучасний Великий Новгород, РФ). Ці розкопки визначили професійний вибір молодого науковця на все життя. У 1970–1980-ті роки С.Я. Ольговський постійно працює в різних археологічних експедиціях. Він знайомиться зі степовими курганами культурами доби бронзи та скіфськими поховальними пам'ятками, перебуваючи у Вищотарасівській експедиції на Дніпропетровщині. Його перша наукова публікація курганних пам'яток виходить друком у 1975 р. (*Черненко, Бреловская, Ольговский, Полин 1975*). У 1975–1976 роках він уже сам очолює Черкаську курганну експедицію, де досліджує кургани доби бронзи та скіфського часу.

З 1976 С.Я. Ольговський навчається в аспірантурі Інституту археології АН СРСР, де після повернення з лав Радянської армії він продовжує навчання в Москві. Його науковим керівником був видатний учений, один із засновників спектрального аналізу в СРСР акад. Є.М. Черних. На формування світогляду та наукових інтересів С.Я. Ольговського вплинула співпраця з провідними археологами країни, зокрема з Н.В. Риндіною, Б.О. Рибаківим, М.Я. Мерпертом, Г.А. Кошеленко, В.Д. Блаватським. Молодий учений спеціалізується в спектральному аналізі стародавніх металевих речей, стає фахівцем у давній металургії та металообробці в скіфо-античний час. Це було на той час новим перспективним напрямком у розвитку археології. Він стає першим фахівцем зі спектрального аналізу в археології в Україні. В 1983 р. у Москві він успішно захищає кандидатську дисертацію на тему «Кольорова металообробка античних міст Північно-Західного Причорномор'я», після чого повертається до Києва і стає науковим співробітником відділу фізико-хімічних методів в археології Інституту археології НАН України. С.Я. Ольговський

приймає активну участь у діяльності Ради молодих учених. Він багато працює в експедиціях Інституту археології, зокрема в Березанській експедиції (1981 р.), Каменській (1981–1982 роки). В 1985 р. Сергій Якович очолює експедицію «Гіпаніс»; працює зі студентами на Лохвицькому городищі на Полтавщині (1993), на античному поселенні Бейкуш на Миколаївщині тощо.

У 1986 р. починається новий етап у творчій діяльності С.Я. Ольговського. Він переходить на роботу на кафедру історії Київського державного інституту культури, (сучасний КНУКіМ). З цього часу його творчий шлях буде пов'язаний із викладацькою діяльністю, де розкривається викладацький талант ученого-археолога. С.Я. Ольговський стає одним із найулюбленіших викладачів у студентів цього навчального закладу. Він розробляє фундаментальні курси: «Історія України», «Археологія України», «Етнографія України» тощо. В 2002–2003 роках працює за сумісництвом доцентом кафедри археології та музеєзнавства історичного факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка. С.Я. Ольговський уміє зосередити увагу аудиторії на головних питаннях, подати проблемно матеріал, заохотити до самостійного мислення студентів, доброзичливо й урівноважено керує їх науковим зростанням. С.Я.Ольговський – блискучий лектор, неодноразово його лекції зривали оплески студентів.

Сергій Якович плідно керує написанням кандидатських дисертацій. Вже 8 його учнів захистили кандидатські дисертації. Тематика їх дисертацій дуже різноманітна: історія київських печерних середньовічних монастирів, реконструкція витоків світогляду середньовічного населення України, специфіка етнічних культур і розвиток музейних установ Криму, обробка кольорового металу доби бронзи степової частини Правобережної України, дослідження соціокультурних аспектів української грошової системи, дослідження кобзарського руху в Україні у XVI–XIX ст., дослідження архетипових явищ в українській весільній обрядовості. Простий перелік тематики захищених дисертацій його учнів свідчить про різнобічність і глибоку ерудованість С.Я. Ольговського. В 2008 р. Сергію Яковичу присвоєно звання професора.

Талановитий ювіляр – автор понад 100 наукових робіт. Серед них монографія «Скифоантичная металлообработка архаического времени» (2005). Друге видання монографії, доповнене та перероблене, вийшло друком у 2011 р. Він також є автором навчального посібника «Античні держави Північного Причорномор'я» (2007). Висновки вченого щодо рівня й особливостей розвитку обробки кольорових металів в античних містах Північного Причорномор'я та у скіфів позитивно прийняті науковим загалом (*Острроверхов, Ольговський 2007*). Перу Сергія Яковича належить науково-популярна книга про скіфське військо «Володарі степу» (2010). С.Я. Ольговський цікавиться проблемами скіфології та антикознавства, проблемами династичної історії київських князів, біографіями видатних археологів минулого, проблемами металургії доби бронзи.

С.Я. Ольговський проявив себе талановитим організатором. Очолована ним кафедра – одна з найкращих у КНУКіМ. Дружний колектив кафедри докладає багато зусиль для виховання високоосвічених фахівців-музезнавців. Сергій Якович зустрічає своє 60-річчя сповнений сил, творчої енергії. Він щасливий батько двох доньок, дідусь двох онуків. Хай щастить у житті цій талановитій, оптимістичній, з гарним почуттям гумору людині.

Усі його друзі, співробітники бажають йому міцного здоров'я, натхненної наукової праці, плідної викладацької діяльності.

Джерела та література

1. *Ольговский С.Я.* Володарі степу. Військова справа і озброєння скіфів. – К., 2010.
2. *Ольговский С.Я.* Скифо-античная металлообработка архаического времени. – К. 2005.
3. *Ольговский С.Я.* Скифо-античная металлообработка архаического часу. – К.: КНТ, 2011. – 218 с.
4. *Отроверхов А.С. Ольговский С.Я.* Скифо-античная металлообработка архаического времени : Розширена рецензія та коментарі // Старожитності Північного Причорном'я і Криму. – Вип. XIII. – К., 2007. – С. 152–182.
5. *Черненко Е.В., Бреловская Э.И., Ольговский С.Я., Полин С.В.* Работы Краснознаменной экспедиции // Археологические открытия 1974 г. – М.: Наука, 1975. – С. 370.

С.Ж. Пустовалов

Подано до друку: 07.11.2012 р.

ГРИГОРЬЕВ ГЕННАДИЙ ПАВЛОВИЧ (26.01.1937–27.01.2012)

Один из крупнейших современных специалистов России по палеолиту, ведущий научный сотрудник ИИМК РАН, родился в Ленинграде. Мать – служашая. Отец погиб, уйдя на фронт, в 1941 г. В 1955 г. Григорьев поступил на истфак ЛГУ, который окончил в 1960 г. С 1962 по 1965 гг. учился в дневной аспирантуре ЛОИА АН СССР, в 1965 г. защитил кандидатскую диссертацию «Начало верхнего палеолита и происхождение *Homo sapiens*», изданную в 1968 г. в виде монографии. Докторскую диссертацию – «Палеолит Африки» – Григорьев защитил весной 1981 года. Монография вышла до защиты диссертации – в 1977 г. Одно из основных (но не единственное) направлений работы – типология палеолитических каменных изделий. Он один из немногих палеолитоведов России, лично побывавших на большинстве опорных, эталонных памятников древнекаменного века Европы, Африки, Америки: Виллендорф (Австрия, кроме Григорьева к 2000 г. здесь побывал из отечественных специалистов только Н.Д. Праслов, между тем – памятник один из ключевых для понимания развития верхнепалеолитической культуры Европы), Брасемпуи (верхний палеолит, Франция), Дольни Вестонице, Павлов (верхний палеолит, Чехия), Консо-Гардула (ран-